

XV. ročník konference Církev a stát

Kateřina Šimáčková*

Na brněnské právnické fakultě se 8. září 2009 uskutečnil další (tentokrát již patnáctý) ročník tradiční konference k problematice vztahu církve a státu na téma Šedesát let církevních zákonů. Není náhodou, že tento podtitul připomíná názvy několika sborníků z produkce Sekreteriátu pro věci církevní Ministerstva kultury, jež se v 70. a 80. letech dvacátého století u příležitosti výročí přijetí církevních zákonů z roku 1949 věnovaly právnímu (či spíše bezprávnímu) postavení církví v tehdejší době. Uvedené téma organizátoři zvolili proto, že důsledky legislativních, politických a společenských koncepcí realizovaných nedemokratickým režimem po roce 1948 poznamenaly nejen aktuální vztahy církví a náboženských společností se státem, ale i celkové postavení církví a náboženských společností v naší společnosti. Cílem nebylo uspořádat konferenci právních dějin, ale otevřenou a aktuální debatu, zabývající se konfesním právem a svobodou vyznání v kontextu vyrovnávání se s deformací vztahu státu a církví v předchozích obdobích. Téma historického kontextu postavení církví je obzvláště zajímavé v souvislosti s aktuálními otázkami restitucí církevního majetku a právního postavení církví a náboženských společností.

Konference navázala na tradici založenou Michalem Lamparterem z katedry ústavního práva a politologie ve spolupráci se Společností pro církevní právo, nový organizační tým konference sestával z Petra Jägera, Pavla Molka, Kateřiny Šimáčkové a Ladislava Vyhnanáka. Konferenci zahájila Kateřina Šimáčková a celou ji mo-

deroval Pavel Molek. Fotografické záběry i některé informace z konference jsou dostupné na internetové stránce www.svobodavyznani.cz, kde budou umístěny i některé příspěvky z konference. Tématu konference bude možná věnováno některé z dalších čísel časopisu DIALOG EVROPA XXI, kde některé z příspěvků, které na konferenci zazněly, budou publikovány.

Program konference byl tvořen třemi tematickými bloky, z nichž první byl věnován otázkám historicko-právního kontextu sledovaného problému. Štěpán Šťasník (asistent soudce Ústavního soudu a prokurátor církevního soudu v Brně) přednesl příspěvek Dědictví kultového práva Rakouska–Uherska a ČSR, Petr Jäger (asistent soudce Ústavního soudu a doktorand na katedře teorie práva) se věnoval tématu Proměny právní úpravy svobody vyznání a konfesního práva od roku 1949. Zábój Horák z katedry právních dějin právnické fakulty University Karlovy v Praze a místopředseda Společnosti pro církevní právo představil příspěvek Zákony o církvích z roku 1949 a výuka náboženství v době komunistické totality. S praktickými problémy soudce okresního soudu v Kraviné přítomně seznámil Daniel Spratek (soudce a autor monografie Evropská ochrana náboženské svobody), který se zabýval právním postavením konfesních pohřebišť po únoru 1948.

V další části konference byl zájem věnován problematice financování církví a majetkového vyrovnání mezi církvemi a státem. Vystoupil bývalý ekonom České biskupské konference Mojmír Kalný se zamyšlením,

* JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D., Katedra ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno, Nejvyšší správní soud.

zda Existuje schůdné řešení vztahu státu a církve? Na to navázala ředitelka odboru církví Ministerstva kultury ČR Pavla Bendová, zabývající se problematikou financování církví a náboženských společností podle zákona č. 218/1949 Sb. a její zástupce Jakub Kříž s rekapitulací Pokusy českého a československého zákonodárce o majetkové vyrovnání s církvemi po roce 1989. Velmi zajímavý byl příspěvek Petra Koláře, prorektora VŠ Cevro Institut a tajemníka Dočasné komise pro řešení majetkových otázek mezi státem a církvemi a náboženskými společnostmi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, který rekapituloval vývoj jednání této komise a jednotlivé její závěry v příspěvku Narovnání vztahu státu a církví na půdě Poslanecké sněmovny: očekávání a realita. Marie Kolářová, kancléřka Arcibiskupství pražského, pojednala o otázce s restitucemi církevního majetku související, Pochybnosti o právní subjektivitě tzv. historických právnických osob. Jednání konference v této části obohatil i diskusní příspěvek Jana Filipa, vedoucího hostitelské katedry ústavního práva a politologie.

Poslední tematický blok se věnoval otázkám spíše teoretickým příspěvkem Jiřího Konička (předsedy Společnosti pro dialog církve a státu) Destruktivní vliv komunistických církevních zákonů z roku 1949 na kano-

nické a ekonomické poměry v katolické církvi, Jiřího Forala (FSS MU, KVOP) Vztah státu a církve ve Francii – inspirace pro Českou republiku?, Martina Smutného (historika) 20. výročí od roku zázraků – komparace dění a vývoje v jednotlivých státech rozpadajícího se sovětského bloku a Michala Lampartera (Zemský archiv v Brně) K vybraným aspektům zákona č. 218/1949 Sb.

Letošní konference Církev a stát na téma Šedesát let církevních zákonů přinesla zajímavá vystoupení a zapojila se do širšího odborného diskursu o otázkách postavení církve v evropském demokratickém právním státě se zaměřením na řešení deformací a restů, které vztah státu k náboženství v postkomunistickém období provází. Před organizátory konference se otevírají další témata z oblasti vztahu státu a církví, která mohou přinést zajímavou odbornou debatu: právní úprava rodiny a manželství z pohledu vztahu státu a církve, problematika konkordátů či mezinárodních smluv se Svatým stolcem, otázky církevního školství nebo autonomie církvi a náboženských společností v regulovaném právním prostředí. Tato a další témata dávají tušit, že i na dalších ročnících konference, budou prezentovány a diskutovány zajímavé příspěvky, na které se organizátoři i všichni tradiční účastníci už teď těší.